

EU Parlament usvojio plan zaštite
energetskog tržišta EU od manipulacija

Nije na vidiku dogovor o reviziji Direktive
EU o oporezivanju energije

Vud Mekenzi: EU će propustiti klimatske
ciljeve do 2050. za jednu deceniju

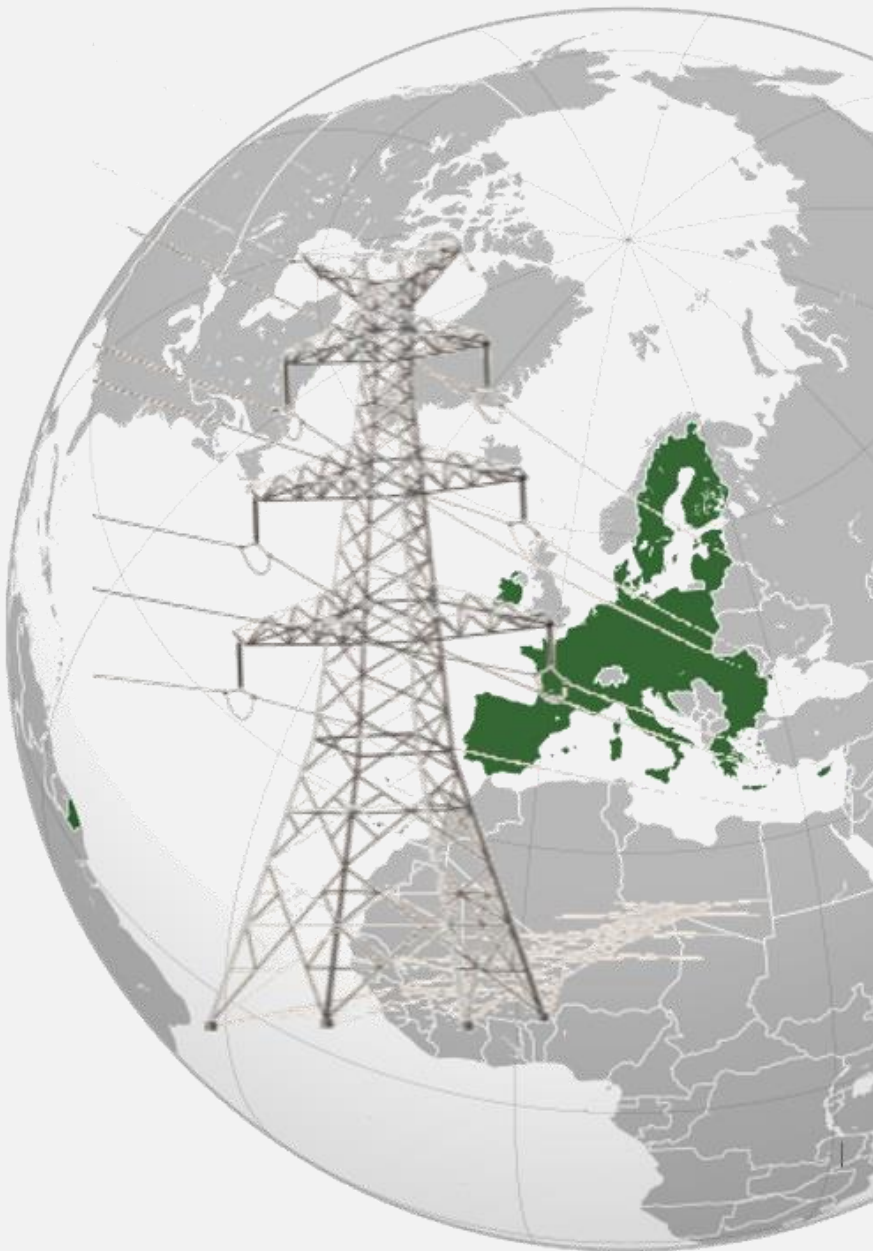
Mapa potrošnje energije u Evropi

EU mreže idu ka sve većoj uniji i nadzoru

Ostatak ove decenije obeležiće dublja integracija
elektroenergetskih mreža Evropske unije kako bi se
omogućila raspodela obnovljivih izvora energije u
celom bloku – a uz to i jačanje ovlašćenja za
energetskog nadzornika EU s ACER.

Analiza - Brzo uključivanje Balkana u EU
ETS jedini način da se izbacij uglj

Specijalni fond EU za regije uglja izgleda
dobro, ali je skup - češka studija

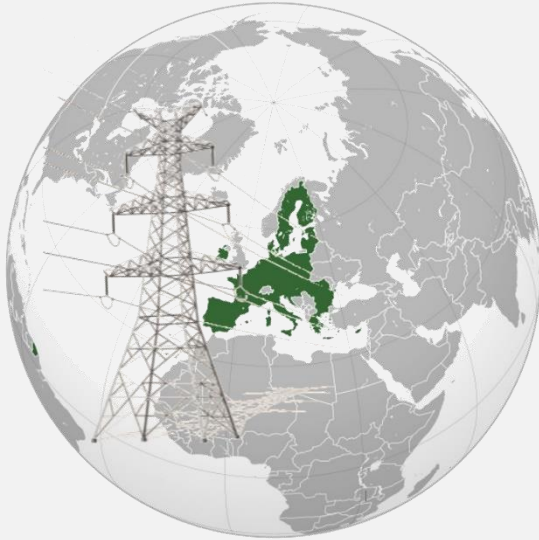

SADRŽAJ

Evropske električne mreže idu ka sve većoj uniji – i jačem nadzorniku	OVDE
Parlament usvojio plan zaštite energetskeg tržišta EU od manipulacija	OVDE
Plan belgijskog predsedništva da deblokira direktivu EU o oporezivanju energije	OVDE
Nije na vidiku dogovor o reviziji Direktive EU o oporezivanju energije	OVDE
Nedostatak ulaganja u klimu čeka narednu EU vladu	OVDE
Električna energija iz obnovljivih izvora 41% u 2022 u energetskeg miksu EU	OVDE
EU uspostavlja registar za uklanjanje ugljenika	OVDE
Pad cena ugljenika u Evropi deluje kao ozbiljna tržišna kratkovidnost	OVDE
Vud Mekenzi: EU će propustiti klimatske ciljeve do 2050. za jednu deceniju	OVDE
Mapa potrošnje energije u Evropi	OVDE
Analiza - Brzo uključivanje Balkana u EU ETS jedini je efikasan način da se postupno izbacij ugali	OVDE
Belgijsko predsedništvo potvrdilo povlačenje EU iz Ugovora o energetskeg povelji	OVDE
Specijalni fond EU za regije uglja izgleda dobro, ali je skup - češka studija	OVDE
Češka dogodne zatvara dve velike elektrane na ugali?	OVDE
Međunarodni dobavljači nude 100 mlrd m3 gasa kroz mehanizam AggregateEU	OVDE
EU ublažava ograničenja potrošnje gasa u znak popuštanja energetske krize	OVDE
Velika Britanija izlazi iz Ugovora o energetskeg povelji	OVDE
Pojeftinjenje energije za britanska domaćinstva	OVDE
Španija će imenovati novog energetskeg regulatora	OVDE

Evropske električne mreže idu ka sve većoj uniji – i jačem nadzorniku

BRISSEL/LJUBLJANA - Ostatak ove decenije obeležiće dublja integracija elektroenergetskih mreža Evropske unije kako bi se omogućila raspodela obnovljivih izvora energije u celom bloku – a uz to i jačanje ovlašćenja za energetske nadzornike EU sa sedištem u Ljubljani, ACER, piše **Euractiv**.

Od 1990-ih, evropske zemlje su naporno radile na integraciji svojih nacionalnih elektroenergetskih mreža. Uprkos sporom napretku, tokovi energije između zemalja EU postali su važan izvor stabilnosti mreže i nižih potrošačkih cena.

Dvehiljadite još jedna ključna decenija

Najpre se, sticajem poznatih okolnosti, Ukrajina priključila na evropsku mrežu da bi sledeće na redu bilo povezivanje severa Evrope – gde je potencijal za energiju vetra najveći – sa jugom, bogatim suncem. Šta je u pitanju? Think-tank Bruegel tvrdi da dublja integracija evropskih mreža obećava značajne uštede potrošačima uz povećanje stabilnosti mreža. 2030. integracija mreža mogla bi smanjiti potrošnju goriva za 21%, tvrdi Bruegel. Promenljivost cena u roku od jednog dana, u rasponu od negativnih do stotina eura po jedinici snage, mogla bi biti smanjena za više od dve trećine, dodaju oni.

Potreba za kratkoročnim i dugoročnim skladištenjem električne energije mogla bi se smanjiti za najmanje 25%.

„Sprovedenje je kritična tačka kada je u pitanju integracija tržišta u Evropi“, rekla je Dite Jul Jorgensen, direktorka energetske odeljenja Evropske komisije..

Kao prvo, vlade se moraju smatrati odgovornim u vezi sa ciljevima povezivanja na mrežu EU - revizori bloka su primetili "spor napredak" u 2023. Ali kompanije čiji je teren proširen takođe će biti podvrgnute većoj kontroli.

Jačanje ovlašćenja za regulatora u Ljubljani

Ispitivanje energetske kompanije dolazi kroz pravila Uredbe EU o celovitosti i transparentnosti veleprodajnog tržišta energije (poznata kao REMIT). Ovo može da izazove bolne efekte po kompanije. U februaru je italijanski ENET kažnjen sa milion evra. Francuski Engie mora da plati 500.000 evra - zbog manipulacije tržištem u svoju korist i na štetu potrošača, upozorava **Euractiv**.

Energetska tržišta su baza veletrgovaca električne energije, proizvođača i predviđanja potražnje koji nastoje uskladiti proizvod elektrana s potrošnjom u celoj zemlji. Njihova neprozirna priroda čini prevaru privlačnom i teškom za otkrivanje.

Institucije zadužene za držanje bazara pod kontrolom dostižu svoje granice – što je dovelo do rekonstrukcije okvira EU koja je započela 2023. godine.

Evropa je dom za 27 regulatora tržišta energije koji su do sada izricali kazne nakon ukupno više od 550 istraga. Brže trgovine i povećanje prekograničnih tokova znače da je potrebno pojačati kontrolu.

Usled „novih tehnika trgovanja kao što su algoritamsko ili visokofrekventno trgovanje“, potrebne su promene kako bi „nadležni organi mogli da pravilno prate šta se svakodnevno dešava na tržištu električne energije“, kaže Maria Karvaljo, portugalska poslanica, koja je pregovarala o ažuriranom zakonu za Evropski parlament.

Nova pravila su podsticaj za energetske agencije ACER, posebno "u istrazi prekograničnih slučajeva", dodala je.

„Već se spremamo da preuzmemo nove zadatke“, kaže ACER, koji već priprema „IT alate i priručnike“, kao i „uspostavljanje istražnog rada i zapošljavanje osoblja od 2025.“ za „tada čvrsto uspostavljeni ACER REMIT istražni sektor.“

Parlament usvojio plan zaštite energetskog tržišta EU od manipulacija

STRAZBUR - Poslanici Evropskog parlamenta (EP) odobrili su 29. februara zakon za borbu protiv manipulacije energetskim tržištem jačanjem transparentnosti i nadzora, objavljeno je na portalu parlamenta.

Zakon, koji je već neformalno usaglašen sa Savetom, uvodi nove mere za bolju zaštitu veleprodajnog tržišta energije EU, bolju zaštitu računa za energiju evropskih domaćinstava i preduzeća od potencijalnih kratkoročnih fluktuacija tržišnih cena.

Uredba o integritetu i transparentnosti tržišta energije na veliko (REMIT) uvodi bliže usklađivanje sa pravilima EU o transparentnosti finansijskih tržišta.

Takođe pokriva nove trgovinske prakse, kao što je algoritamsko trgovanje, i jača odredbe o izveštavanju i praćenju kako bi se potrošači zaštitili od tržišnih zloupotreba.

Tokom pregovora sa Savetom, poslanici EP su pojačali dimenziju EU i nadzornu ulogu Agencije za saradnju energetskih regulatora (ACER). Agencija će biti zadužena za donošenje odluka o inspekcijama, zahtevima za informacijama i ovlašćenjima platformi za unutrašnje informacije (IIP) i registrovanih mehanizama za izveštavanje (RRM).

Ako ACER ne dobije potrebne informacije tokom istraga u vezi sa prekograničnim slučajevima, može nametnuti periodične novčane kazne.

Uredba je usvojena sa 440 glasova za, 32 glasa za, uz 31 uzdržan. Sada će ga morati i formalno odobriti Savet da bi postao zakon.

Plan belgijskog predsedništva da deblokira direktivu EU o oporezivanju energije

BRISEL - Kao deo programa Zeleni dogovor (Green Deal), Evropska komisija je predložila reviziju direktive 2021. kako bi osigurala da minimalni poreski pragovi za dekarbonizovanu energiju budu niži od onih koji se primenjuju na fosilna goriva.

Ali s obzirom na to da se pravilo jednoglasnosti primenjuje na poreska pitanja i da se približavaju evropski izbori u junu, sat otkucava kako bi se zakon usvojio pre nego što Parlament uđe u pauzu, prenosi 22. februara **Euractiv**.

Belgijsko predsjedništvo EU sada pokušava da izađe iz ćorsokaka predlogom koji donosi daljnja izuzeća od direktive, fokusirajući se na postrojenja na biomasu.

“S obzirom na jaku poziciju značajnog broja delegacija,” Predsedništvo predlaže da se drvo i drveni ugalj izuzmu iz područja primene direktive, stoji u belgijskom kompromisnom tekstu.

Belgijsko predsjedništvo je već naznačilo da će drvo i ćumur biti izuzeti od minimalnog poreskog praga, “s obzirom na čvrst stav velikog broja [nacionalnih] delegacija”.

Kao rezultat toga, samo će postrojenja sa kapacitetom manjim od 7,5 MW biti izuzeta od pragova, za razliku od 10 MW koje je predložila Španija. Komunalni otpad koji se koristi kao gorivo je takođe isključen.

Države članice poput Bugarske i Rumunije, čiji je prosečni BDP po glavi stanovnika upola manji od 27 zajedno, takođe mogu dobiti izuzeća na 20 godina.

U slučaju “neočekivanog i izuzetnog” povećanja cene proizvoda od najmanje 15% u odnosu na prosečnu maloprodajnu cenu tog proizvoda u prethodnih 12 meseci, belgijsko predsjedništvo predlaže šestomesečno izuzeće.

Konačno, na osnovu španskog predloga, Belgija ponavlja da bi države članice trebalo da budu u mogućnosti da izuzmu električnu energiju proizvedenu u instalacijama s manje od 850 MWh/godišnje, ili 500 kW instalisanog proizvodnog kapaciteta sve dok se proizvedena energija ne dovodi u javnu mrežu. Isto važi i za biogas koji se ne ubrizgava u javnu mrežu od 3.000 GJ/godišnje proizvodnje ili 500 kW instalirane proizvodne snage. U toku su i rasprave o tome da li treba razlikovati pragove prema vrsti proizvodnje električne energije.

Nije na vidiku dogovor o reviziji Direktive EU o oporezivanju energije

BRISEL - Predlog revizije Direktive EU o oporezivanju energije (eng. skrać. ETD), koji je početkom februara poslala trenutna predsedavajuća EU, Belgija, tek treba da razmotre zemlje EU, međutim, čini se da članice Unije to pitanje ne vide kao prioritet, saznaje **Euractiv France** iz upućenih izvora iz zemalja EU i industrije.

Direktiva o oporezivanju energije prvi put je uvedena 2003. godine kako bi se odredili minimalni porezi za energente, goriva i električnu energiju. Komisija je 2021. predložila reviziju kako bi se osiguralo da su minimalni poreski pragovi za dekarboniziranu energiju niži od onih koji se primenjuju na izvore zasnovane na ugljeniku. Ali “čak ni 2024. ETD nije na vrhu liste pitanja koja će biti predmet dogovora u bliskoj budućnosti”, rekao je jedan diplomata.

Stavovi država članica

U Parizu je ured francuskog ministra ekonomije i energetike Bruna L'Mera rekao za Euractiv France da će Pariz „paziti da [belgijski predlog] ne bude u suprotnosti s prvobitnim nacrtom Komisije i ne doprinosi narušavanju unutrašnjeg tržište na način koji je nepovoljan za francuske interese i okruženje”. Predlogom Komisije predviđena je hijerarhija minimalnih poreskih pragova prema ekološkoj efikasnosti energenata, s izuzetkom jedinstvenog

praga za električnu energiju, bez obzira na način proizvodnje.

Dakle, nije u pitanju usvajanje teksta što je brže moguće, već pronalaženje prave ravnoteže”, rekli su iz L' Merovog kabineta. Prava ravnoteža znači da će svaka država članica moći tražiti svoja izuzeća, što bi moglo potrajati i odgoditi usvajanje teksta.

Istovremeno, Evropski parlament još nije dao svoje mišljenje, što je od suštinskog značaja ako države članice žele da odlučuju o tome.

Brojni evropski predstavnici iz industrije električne energije, hemikalija, održivih goriva i čelika takođe su rekli za Euractiv da nemaju čvrst stav o belgijskom predlogu.

“Imam utisak da kompromis zaista nije moguć jer niko ne veruje da će uspeti”, rekao je predstavnik evropske elektroindustrije.

Matje Toret, pravnik za porez na energiju u Enerlex Avocatu je rekao da „s obzirom na visoko stratešku prirodu energije i trenutnu geopolitičku situaciju, kladimo se na još nekoliko godina razgovora pre nego što se postigne kompromis i još nekoliko godina za njegovo transponovanje u nacionalnom pravu”.

Nedostatak ulaganja u klimu čeka narednu EU vladu

BRISEL – Zelena finansijska rupa. Da bi se ispunili klimatski ciljevi EU do 2030. godine, mora se popuniti praznina u investicijama od 406 milijardi evra godišnje, prema novom istraživanju objavljenom 21. februara.

Ovo je glavni nalaz prvog ikada sastavljenom „Izveštaju o evropskom klimatskom investicionom deficitu” francuskog Instituta za ekonomiju klime (I4CE).

Prema istraživanju, potrebno je najmanje 813 milijardi evra godišnje u 22 sektora privrede kako bi se ispunio cilj EU za dekarbonizaciju do 2030.

„Pošto su investicije dostigle 407 milijardi evra 2022. godine, ovo ostavlja evropski deficit klimatskih ulaganja od 406 milijardi evra godišnje, ili 2,6% BDP-a”, navodi se u izveštaju, dodajući da investicije „još uvek moraju da se udvostruče da bi EU dostigla 2030. klimatski ciljevi”.

I sama Evropska komisija priznaje da će za postizanje klimatskih ciljeva EU biti neophodna ogromna ulaganja.

U svojim preporukama o klimatskoj politici za 2040., predstavljenim 6. februara, izvršna vlast EU je rekla da će biti potrebno ukupno 1,5 biliona evra godišnje u periodu 2030-2050 samo da bi se ispunili ciljevi EU za dekarbonizaciju samo u energetici i transportu.

Prema I4CE, zatvaranje jaza u zelenim investicijama će zahtevati “sveobuhvatan pristup” koji uključuje propise, politike cena ugljenika i “neka dodatna javna sredstva EU”.

Električna energija iz obnovljivih izvora 41% u 2022 u energetsom miks EU

BRISEL - U 2022. godini, obnovljivi izvori energije činili su 41,2% bruto potrošnje električne energije u EU, 3,4 procentna poena više nego 2021. (37,8%) i znatno ispred ostalih izvora električne energije kao što je nuklearna (manje od 22%), gas (manje od 20%) ili ugalj (manje od 17%), pokazuju podaci **Eurostata**, objavljeni 21. februara.

Ukupno, obnovljivi izvori energije porasli su za 5,7% od 2021. do 2022. godine.

Energija vetra i hidroenergije činile su više od dve trećine ukupne električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora (37,5% i 29,9%, respektivno). Preostala trećina dolazi iz solarne energije (18,2%), čvrstih biogoriva (6,9%) i drugih obnovljivih izvora (7,5%).

Solarna energija je najbrže rastući izvor: 2008. činila je samo 1% električne energije potrošene u EU.

Gro potrošnje električne energije u Švedskoj u 2022. dolazi iz obnovljivih izvora (83,3%, uglavnom hidro i vjetar), a slede Danska (77,2%, uglavnom vetar) i Austrija (74,7%, uglavnom hidro). Udeli iznad 50% registrovani su i u Portugalu (61,0%), Hrvatskoj (55,5%), Letoniji (53,3%) i Španiji (50,9%).

Pad cena ugljenika u Evropi deluje kao ozbiljna tržišna kratkovidnost

BRISEL - Ciklusi porasta i padova su karakteristika ekonomije, pa nije iznenađenje da je tržište ugljenika takođe sklono ovom fenomenu. Troškovi

emisije CO₂ u Evropi su pali u protekloj godini, posejajući seme budućeg smanjenja emisije ugljenika, piše 28. februara **Financial Times**.

Cena dozvola za CO₂ u okviru EU sistema za trgovinu

emisijama prepolovila se od februara 2023. na samo 52 evra po toni. Tržište je preopterećeno iz jednog dobrog razloga: blok izbacuje dosta manje CO₂ — 1,2 milijarde tona ove godine, u poređenju sa 1,4 milijarde tona u 2022. Osim toga, dosta dozvola za emisije se rasipaju jer EU prodaje dodatne lotove kako bi pomogla u plaćanju energetske tranzicije.

Sve to zvuči kao slika funkcionalnog tržišta. Ali ne onog koji ima dugoročnu viziju. EU se obavezala da će smanjiti ponudu ETS dozvola za 62 procenta do 2030. godine, što bi već trebalo da dovede do smanjenja dostupnih dozvola za 200 miliona do 2027. u odnosu na danas.

U međuvremenu, prilično velik deo smanjenih emisija CO₂ u Evropi je ciklične, a ne strukturne prirode. Gotovo polovina emisija ETS-a dolazi iz industrijskog sektora, koji je sputan visokim cenama energije. Kako evropska privreda uzima zamah, emisije bi trebalo ponovo da počnu da rastu.

Većina ostalih emisija ETS-a pokriva energetske sektor, koji je na boljoj putanji, s većim udelom proizvodnje iz obnovljivih izvora. S obzirom na niske cene gasa, elektrane na gas su izbacile prljaviju proizvodnju energije iz uglja.

I ovde postoji ciklični element. Manja potražnja za električnom energijom — pala za skoro 7 posto između 2021. i 2023. — posledica je skokova cena u 2022. i trebala bi se preokrenuti.

Sve ovo čini usporavanju putanje smanjenja emisija. Očekuje se da će količina CO₂ emitovana u 2026/27. biti otprilike ista kao danas. S obzirom na obavezan pad u dostupnosti dozvola, tržište bi moglo biti teško, do nekoliko stotina miliona tona CO₂ dozvola.

Trenutne niske cene ugljenika će smanjiti pritisak za ulaganje u nove tehnologije za smanjenje emisije. Za hvatanje ugljendioksida, na primr, potrebna je cena CO₂ iznad 100 €/tona da bi se ulaganje isplatilo. Vodonik bi mogao biti još skuplji.

Nesavršena tržišta su životna činjenica. Ali volatilitnost je posebno zabrinjavajuća u trgovini CO₂, s obzirom da bi trebalo da pruži signale za podsticanje strukturalnih, dugoročnih projekata.

EU je uspostavila sisteme za postepenu apsorpciju prekomerne ponude. Pouka iz trenutnog kraha je da je i dalje previše nezgrapno da bi dalo potreban podsticaj dekarbonizaciji.

EU uspostavlja registar za uklanjanje ugljenika

STRAZBUR - Evropski zakonodavci sklopili su dogovor o uspostavljanju okvira za sertifikaciju na nivou EU za uklanjanje i pohranjivanje ugljenika u pokušaju da ubrzaju svoje ciljeve svođenja emisija ovog gasa na nulu, saopšteno 20. februara je iz Saveta Evrope.

Privremeni sporazum postavlja put za EU da stvori prvi svetski registar za uklanjanje ugljen-dioksida i ojača ovaj sektor u nastajanju, prenosi *Platts*.

Uklanjanje ugljenika, takođe poznato kao uklanjanje CO₂, ili CDR, odnosi se na strategije ublažavanja klimatskih promena koje uklanjaju emisije CO₂ iz

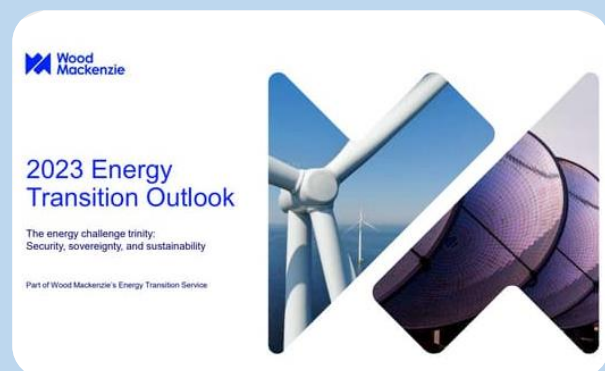
atmosfera, za razliku od strategija za izbegavanje takvih emisija.

Popularnost uklanjanja ugljenika je u rastućem trendu uprkos nekim raspravama. Kritičari tvrde da su mnoge CDR tehnologije neproverene i skupe.

Dogovoreni okvir, koji tek treba formalno da usvoje Parlament i Savet Evrope, uključuje definiciju trajnog uklanjanja i privremenog skladištenja CO₂.

Vud Mekenzi: EU će propustiti klimatske ciljeve do 2050. za jednu deceniju

EDINBURG - Uprkos ambicijama među svojim članicama, Evropska unija (EU) neće ispuniti klimatske ciljeve sve do 2060-ih, jer se fokus pomera na energetska sigurnost i ekonomsku stabilnost. Forsiranje obnovljivih izvora energije i elektrifikacije je u funkciji stalnog napretka, ali nove tehnologije, kao što su hvatanje vodonika i ugljenika, zahtevaju hitnu akciju u obliku ulaganja, zahtevaju sigurnost i posvećenost politici, navodi u izveštaju od 24. februara ugledna energetska analitička firma Vud Mekenzi (Wood Mackenzie).

Izveštaj „EU27: Perspektiva energetske tranzicije“ deo je Vud Mekenzijske ETO istraživačke serije koja prikazuje tri različite rute* kroz globalnu energetska tranziciju uz sve rastući nivo ambicija.

Na svojoj trenutnoj putanji, očekuje se da će emisije EU do 2050. godine biti ispod svojih neto nultih obećanja od 684 miliona tona godišnje (Mt/g), uprkos jedinstvu među članicama da ispune neto nulti cilj EU 2050, koji potpada pod Evropski zeleni dogovor .

Da bi ispunila globalne neto nulte ciljeve, EU bi trebalo da dostigne neto nultu vrednost do 2048. kako bi nadoknadila emisije iz drugih regija u narednoj deceniji, prema scenariju Vud Mekenzija neto nula do 2050. godine.

„Međutim, turbulentan početak decenije je stvorio nekoliko prepreka, preusmeravajući fokus na energetske sigurnost i ekonomsku stabilnost, a istovremeno gurajući neto nulte ciljeve niže na dnevnom redu“, rekao je Lindsy Entwistle (Lindsey Entwistle) glavni autor izveštaja.

Prema osnovnom scenariju Vud Mekenzija, predviđa se da će potražnja za električnom energijom porasti do 2050. godine 2,5 puta u odnosu na trenutne nivoe, uz to da će 82% domaćeg napajanja biti obnovljivo. Kapacitet obnovljivih izvora energije povećava se za dodatnih 70% u neto nultom scenariju, što zahteva dodatnih 10 gigavata (GW) godišnje u poređenju s osnovnim scenarijem.

Manjim ekonomijama je potrebna podrška u elektrifikaciji kroz finansiranje kritične infrastrukture, niskougledničkog napajanja i javnih poticaja.

Vud Mekenzijeve projekcije osnovnog slučaja naglašavaju, međutim, širok jaz na primeru nivoa uvođenja električnih vozila (EV) i instaliranja toplotnih pumpi. Švedska je na vrhu, sa 88% udela EV i 78% penetracije toplotnih pumpi koja se očekuje do 2050. godine, dok se očekuje da će Bugarska dostići samo 35% odnosno 33%.

Nordijske članice već imaju dominantan udeo obnovljivih izvora u proizvodnji energije, uz visoku potrošnju nuklearne energije u Švedskoj i Finskoj, dok Poljska koristi 66% fosilnih goriva za proizvodnju energije, Nemačka 47% i Rumunija 44%.

Izveštaj takođe naglašava varijacije u pogledu politike nuklearne energije, pri čemu nekoliko članica planira da je u potpunosti ukine ili je to već učinilo, dok Francuska, Poljska i Rumunija ulažu u nove konvencionalne nuklearne elektrane, kao i planiraju male modularne reaktore (SMR), navodi škotska analitička firma.

Mapa potrošnje energije u Evropi

BRISEL - Zajednički istraživački centar Evropske komisije izradio je [atlas potrošnje energije](#) u visokoj rezoluciji u celoj EU skale 1x1km, objavio je 28. februara portal [smart-energy.com](#).

Skup podataka za 2019. godinu, koji je odabran umesto poslednjeg dostupnog skupa podataka za 2021. poremećenog efektima epidemije COVID-a, ima za cilj da pruži uvid u obrasce korišćenja različitih energetske proizvoda u EU i istražiti energetske scenarije do 2050. godine.

Uz detaljnije razumevanje načina na koji se energija proizvodi, trguje i transformiše u različitim regionima, ova alatka bi trebalo da omogući prostorne analize za identifikaciju obrazaca, uskih grla i mogućnosti za optimizaciju energetske infrastrukture.

U razmeri koja do sada nije bila moguća, mapa će verovatno pružiti moćan alat za kreatore politike i infrastrukturne planere, kao i za druge kao što su pružaoci energetske usluge.

„Ovaj koncept je potpuno jedinstven,“ kaže Sala Sastamoinen, zamenik generalnog direktora JRC-a. „Kreatori politike i infrastrukturni planeri će moći da vide na mapi koja goriva se koriste i gde, sa neviđenim geografskim detaljima. To će im pomoći da procene buduću uticaj energetske politika u svakoj zajednici širom Evrope.“

Osnovni skup podataka su nacionalni energetske bilansi Eurostata, koji se smanjuju na veličinu ćelije 1X1 km u nizu koraka oslanjajući se na druge skupove podataka kao što su sistem trgovanja emisijama i socioekonomski podaci, a zatim se mapiraju koristeći podatke o korišćenju zemljišta i zemljišnom pokrivaču.

Neki od energetske proizvoda su sa mapiranim ponudama i potražnjom uključuju električnu energiju, prirodni gas, toplotu, obnovljive izvore energije i biogoriva, čvrsta fosilna goriva i naftu i naftne derivate.

Među opštim istaknutim nalazima je da prirodni gas prvenstveno troše elektrane, industrija i domaćinstva, sa visokim koncentracijama u gusto naseljenim područjima.

Potrošnja električne energije je takođe značajna u urbanim sredinama, dok se ostali energenti, kao što su industrijski gasovi, uljani škriljci i otpad, troše u blizini izvora za industrijske procese.

Ista metodologija koja se koristi za razbijanje nacionalnih energetske bilansa na ćelije od 1km kvadratnih primenjuje se na energetske scenarije.

Naglašen primer su predviđene promene u potražnji za prirodnim gasom od 2019. do 2050. godine koje

pokazuju opšti pomak prema nižoj potrošnji, što ukazuje na napredak ka ciljevima dekarbonizacije.

Energetski atlas ugrađen je u geoprostorni alat Laboratorije za geografiju energetike i industrije, koji kombinuje energetske i industrijske podatke.

Kako se podaci Eurostata proizvode na dvogodišnjoj osnovi i objavljuju dve godine nakon izveštajnog perioda, sledeći dostupni skup podataka za 2023. će verovatno postati dostupan tek 2025. godine.

EU granični porez na CO2 neće mnogo smanjiti emisija, kaže azijska banka ADB

NJU DELHI - Plan Evropske unije za uvođenje carina na uvoz proizvoda sa visokim sadržajem ugljenika malo je verovatno da će dovesti do velikog smanjenja emisija stakleničkih gasova, navela je Azijska razvojna banka (ADB) u izveštaju koji 27. februara prenosi delhijski list Biznis Standard (Business).

Mehanizam za prekogranično prilagođavanje ugljenika (CBAM) uveden je kako bi se rešila zabrinutost da je eksternalizacija proizvodnje stavila velike delove lanca snabdevanja EU izvan dosega njene šeme trgovanja emisijama (ETS), što je situacija opisana kao "prelivanje ugljenika".

Dizajniran je da izjednači uslove i natera strane dobavljače da plaćaju istu cenu ugljenika emitovanog tokom procesa proizvodnje proizvoda koje izvoze kao i domaći u EU.

ADB je rekao da se od CBAM-a očekuje da će smanjiti azijski izvoz u EU, posebno iz zapadne i jugozapadne Azije.

"To je trenutno relativno ograničena politika", rekao je Nil Foster-Mekgregor, viši ekonomista ADB-a. „Uvozi samo u EU (i) pokriva samo šest sektora.

„Način na koji se obim proizvodnje povećava, čak i ako ovo određivanje cena CO2 proširimo širom sveta, i dalje ćete videti rastuće emisije osim ako ne vidimo fundamentalnu promenu u tehnikama proizvodnje“, dodao je.

CBAM bi mogao prikupiti oko 14 milijardi evra prihoda do 2030. godine, a prihod bi trebalo da se usmeri za obezbeđivanje finansijskih sredstava za zemlje u razvoju za dekarbonizaciju proizvodnje, rekao je Mekgregor.

Jedan od ciljeva CBAM-a bio je da podstakne ekonomije koje nisu članice EU da nametnu vlastitu strožiju klimatsku politiku: ako zemlje izvoznice mogu pokazati da je cena ugljika već plaćena, CBAM taksa će biti smanjena.

Indija je već razgovarala o mogućnosti nametanja izvoznih taksi na proizvode pokrivena CBAM-om koji se prodaju u Evropu, a Kina proširuje svoj ETS kako bi pokrila izvozne sektore poput čelika.

Obe zemlje su bile kritične prema CBAM-u, a Kina je upozorila Evropu da ne koristi klimu kao izgovor za trgovinski protekcionizam.

Dok CBAM služi kao tarifa stranim proizvođačima, on će takođe povećati cenu sirovina kao što su čelik i gnojivo za proizvođače iz EU, a mogao bi im čak dati

podsticaj da premeste više proizvodnih kapaciteta u inostranstvo, uključujući Aziju, upozorava se u izveštaju ADB-a .

"Dok postoji delimično nadoknađivanje preliivanja ugljenika u daunstrim , moglo bi doći do novog curenja ugljenika u taj sektor u EU... Oni sebi pucaju u nogu," rekao je Jong Vu Kang, drugi viši ekonomista ADB-a.

Analiza - Brzo uključivanje Zapadnog Balkana u EU ETS jedini je efikasan način da se postupno izbacij ugalj

BRISEL - Brzo uključivanje Zapadnog Balkana u EU sistem trgovine emisijama (EU ETS) jedini je efikasan način da se postupno iz tog regiona izbacij ugalj, navodi se u izveštaju koji je 23. februara objavio briselski analitički centar CEPS i navodi:

Otprilike dve trećine električne energije na Zapadnom Balkanu proizvodi se iz lignita, najčešće u elektranama koje rade više od 40 godina. Intenzitet ugljenika u sektoru električne energije u regiji je tri puta veći nego u EU. Gotovo nijedna elektrana više ne može da radi predviđenim kapacitetom, stoji u izveštaju.

Daljinsko grejanje na lignit nije ništa drugačije. Nadogradnja je ekonomski neisplativa. Čak i da je velika većina postrojenja nadograđena, ona i dalje ne bi bila u stanju da ispune gornje granice emisije sumpor-dioksida prema Direktivi EU o velikim ložištima, koja je stupila na snagu 2018. godine kao posebna obaveza Ugovora o Evropskoj energetske zajednici.

CEPS navodi da je trenutna politika EU, koja kombinuje Mehanizam za prekogranično prilagođavanje ugljenika (CBAM) i razvoj regionalnog sistema za trgovinu emisijama, suviše spora. Ukratko, Zapadnom Balkanu su potrebne investicije, a ne podsticaji.

CEPS navodi da su njegovi eksperti razvili koncept za ubrzano potpuno pristupanje energetskog sektora zapadnog Balkana u sistem EU za trgovinu emisijama (ETS). Ovo

uključuje primenu člana 10c EU ETS-a, skrojenog za zapadni Balkan, ili (EU ETS) Fonda za modernizaciju koji je bio ključan za modernizaciju većeg dela energetskog sektora u centralnoj i istočnoj Evropi. Na primer, Fond za modernizaciju mogao bi se transformisati u „Fond za postupno izbacivanje uglja i pravednu tranziciju Zapadnog Balkana“, stoji u izveštaju.

Odlukom ministara, EU ETS bi postao deo pravnog nasleđa Energetske zajednice do 2026. godine. Pod određenim uslovima, zemlje zapadnog Balkana bi imale pravo da dodeljuju privremene besplatne alokacije, na primer na osam godina.

Ključna stvar je da elektrane mogu zadržati ove dozvole EU bez obzira na njihov status zatvaranja. Ako prestanu sa radom, onda mogu iskoristiti vrednost ovih odobrenja za nove investicione

projekte. Suprotno tome, ako ih zadrže u funkciji, suočili bi se sa situacijom bez besplatne dodele nakon isteka privremenog perioda. Da bi se ublažio uticaj cene CO₂, moglo bi se razmotriti postepeno uvođenje obaveze ETS-a, slično početnom postupnom uvođenju za emisije iz mora.

Kontinuirano finansiranje će, prema CEPS-u, biti neophodno iz postojećih izvora, kao što su Plan rasta EU za zapadni Balkan, Investicioni okvir EU za zapadni Balkan i nacionalne i međunarodne razvojne banke. Ključni novi elementi su očekivano povlačenje uglja i dodatna namenska sredstva iz besplatnih alokacija koja bi se koristila kao zalag za ubravanje novih investicionih projekata.

Projekcije pokazuju da bi vrednost besplatne alokacije mogla iznositi oko 20 milijardi evra u periodu od osam godina, počevši od 2026. godine i kulminirajući potpunim ukidanjem do 2034. godine. Otprilike polovina ovog iznosa bila bi dostupna za podršku investicijama.

Ukupni novi proizvodni kapaciteti potrebni u regiji biće približno 5 GW, što je manje od 1 % ukupnog proizvodnog kapaciteta EU. Ukupna potrebna investicija biće manje od 15 milijardi evra, pokazuju kalkulacije briselskog centra.

Ono što je važno je da više od jedne trećine snabdevanja električnom energijom na Zapadnom Balkanu dolazi iz postojećih hidro izvora, koji predstavljaju niskougljenični izvor koji se može u potpunosti otpremiti. Integracijom još 20% solarnog kapaciteta, ostatak bi mogao biti dopunjen geotermalnom energijom, vetrom, biomasom i povećanjem efikasnosti novih tehnologija. Povećani faktori opterećenja i poboljšana efikasnost krajnje upotrebe tokom vremena treba da garantuju ne samo potpuno dekarbonizovanu već i stabilnu mrežu, konstatuje se u analizi CEPS-a.

Specijalni fond EU za regije uglja izgleda dobro, ali je skup - češka studija

PRAG - Stvaranje novog evropskog fonda za podršku regionima uglja – Fonda za pravednu tranziciju – može izgledati kao pozitivan korak za ugrožena područja, ali njegova administracija je složena, skupa i ugrožava njegovu efikasnu upotrebu, upozorava nova češka studija zasnovana na intervjuima sa zvaničnicima.

Fond za pravednu tranziciju (JTF) dostupan je regijama s teškom rudarskom industrijom. Češka je jedna od korisnica, jer zemlja ima tri oblasti rudarstva uglja.

Godine 2019. češka i poljska vlada tražile su poseban novac za regije uglja, rekavši da u suprotnom neće ispuniti cilj EU o klimatskoj neutralnosti.

Češka sada izvlači novac iz fonda, ali sa poteškoćama jer se možda neće efikasno koristiti zbog strogih rokova i ograničenih nacionalnih kapaciteta, upozorava studija Evropskog instituta za politiku EUROPEUM.

“U poslednje vreme Evropska komisija ima tendenciju da neprekidno smišlja nove alate: za COVID, ukrajinsku krizu i opadajuću konkurentnost Evrope”, rekao je visoki zvaničnik češkog ministarstva regionalnog razvoja, koji je zamolio da ostane anonimn.

Analiza upozorava da je za svaki instrument, kao što je JTF, potreban poseban budžet za upravljanje fondom. U slučaju JTF-a, 2,3% ukupnog fonda je namenjeno za administraciju na nivou EU, uz dodatni novac koji su države članice uplatile za pokrivanje službenika, kancelarija, publiciteta i praćenja rada fonda.

Proces uspostavljanja JTF-a bio je dodatno komplikovan vremenskim ograničenjima. EU je počela pripremati fond godinu i po kasnije od ostalih fondova u višegodišnjem finansijskom okviru 2021-2027.

“Zbog pritiska postoji rizik da na brzinu odabrani tranzicioni projekti u Češkoj neće biti dovoljno kvalitetni. Nadolazeća neefikasnost potrošnje može potkopati poverenje u fondove EU i EU u celini i neće doprineti pravednoj transformaciji”, piše analitičarka Klara Votavova, autorka studije, a prenosi **Euractiv**.

Sredstva JTF-a moraju biti dodeljena do kraja 2026. godine.

Češka dogodine zatvara dve velike elektrane na ugalj?

PRAG - Drugi po veličini proizvođač električne energije u Češkoj Sev.en Energy saopštio je da bi sledeće godine mogao zatvoriti dve elektrane na ugalj koje zajedno pokrivaju 15 posto potrošnje električne energije u zemlji, objavio je 1. marta informativni sajt SeznamZpravy.cz.

Zatvaranje bi pogodilo dva rudnika i 3.000 zaposlenih,. Pozivajući se na izvore, portal navodi se da kompanija razmišlja o zatvaranju u proleće 2025., nakon sledeće sezone grejanja.

Češka se najvećim delom u proizvodnji električne energije oslanja na nuklearnu energiju i ugalj, pri čemu ovaj drugi pokriva oko 40% potreba zemlje za strujom.

Pavel Tikac, milijarder vlasnik Sev.ena, rekao je za Reuters prošle godine da će elektrane na ugalj raditi s gubitkom od 2026. godine, ali će ostati nezamenjive za nacionalnu mrežu.

Rekao je da vlada mora uskoro reći sektoru hoće li pružiti pomoć kako bi održala rad.

Termoelektrane na ugalj stisnute su troškovima emisija ugljenika i opadajućim brojem sati u godini kada mogu prodati po isplativim cenama.

Ali one i dalje imaju važnu ulogu u snabdevanju električnom energijom, posebno u vremenima velike potražnje ili niske ponude iz obnovljivih izvora.

Međunarodni dobavljači nude 100 mlrd m3 gasa evropskim potrošačima kroz mehanizam AggregateEU

BRISEL - Prvi tender za srednjoročnu kupovinu gasa u okviru EU Energetske platforme zatvoren je 27. februara i privukao je ponude za ukupnu količinu od 97,4 milijarde kubnih metara gasa, kako bi se odgovorilo na potražnju evropskih potrošača.

Kroz mehanizam AggregateEU, Komisija je prikupila

zahteve za kupovinu 34 milijarde kubnih metara gasa od 19 kompanija. Više od 15,3 milijarde kubnih metara je

bilo tečnog prirodnog gasa, dok je više od 18,3 milijarde kubika traženo za isporuku gasovodom, stoji u informaciji objavljenoj na portalu Komisije, ec.europa.eu.

Dobavljači i potrošači su sada upareni putem platforme AggregateEU, a kompanije će moći bilateralno da uđu u ugovorne pregovore.

U novoj tenderskoj šemi, kompanije su mogle da prijave zahteve za isporuku gasa do pet godina od oktobra 2029. godine, rekao je Šefčovič.

EU je pokrenula zajednički mehanizam za kupovinu gasa pod nazivom AggregateEU tokom energetske krize 2022. godine kada je Evropa izgubila skoro sve svoje zalihe ruskog gasa, što je dovelo do vrtoglavog skoka cena. EU je održala četiri kratkoročna tendera 2023.

Novi mehanizam služi kao posrednik i kompanije moraju sklapati poslove privatno. Prošle godine je preko AggregateEU-a zadovoljeno 42 milijarde kubnih metara potražnje.

EU ublažava ograničenja potrošnje gasa u znak popuštanja energetske krize

BRISEL - Evropska komisija je zatražila od zemalja EU da nastave da ograničavaju upotrebu gasa, ali je ublažila tu politiku, pokazujući uverenje da je najgora evropska energetska kriza završena, prenosi

Reuters.

Zemlje Evropske unije postavile su dobrovoljni cilj u 2022. godini da smanje potrošnju gasa za 15% tokom zimskih meseci, posle smanjenog priliva gasa iz Rusije.

Evropska komisija je 27. februara preporučila zemljama da nastave da ograničavaju upotrebu gasa za 15 odsto u poređenju sa prosečnom potrošnjom tokom 2017-2022. Međutim, uklonila je opciju, dogovorenu 2022. godine, koja je mogla učiniti smanjenje gasa od 15% obaveznim.

Diplomate EU kažu da neke zemlje smatraju da ta politika više nije neophodna jer je prošao vrhunac energetske krize u Evropi, a evropske zemlje su smanjivale potražnju za gasom od ruske invazije na Ukrajinu u februaru 2022.

Međutim, rekli su da se malo njih potpuno protivi ovoj preporuci, a ministri energetike zemalja EU će je verovatno prihvatiti na sastanku ovog meseca, piše Reuters.

Komisija je saopćila da se situacija sa snabdevanjem energijom u Evropi značajno poboljšala, ali zategnuta globalna tržišta gasa i cilj EU da u potpunosti odustane od ruskih fosilnih goriva značili

su da je potrebna kontinuirana ušteda energije, navodi se u saopštenju.

Cena gasa u Evropi je pala u februaru na najniže vrednosti u skoro tri godine. Zemlje EU izlaze iz ove zime sa neuobičajeno punim pećinama za skladištenje gasa - sa oko 64% kapaciteta, pokazuju podaci Gas Infrastructure Europe.

Faktori koji su ograničili upotrebu gasa u Evropi uključuju smanjenu industrijsku aktivnost, blage zimske temperature i povećanu proizvodnju iz obnovljivih izvora energije.

Belgijsko predsedništvo potvrdilo povlačenje EU iz Ugovora o energetskej povelji

BRISEL - EU bi imala dozvolu da izađe iz Ugovora o energetskej povelji (ECT) ako se ove nedelje odobri [predlog](#), koji su 1. marta postigle Evropska komisija i države članice, objavio je **Reuters.**

Prema kompromisnom predlogu, Evropska unija će na konferenciji ECT u novembru, izaći iz Ugovora o energetskej povelji, a istovremeno će pristati na

njegovu modernizaciju, pod uslovom da i druge članice sporazuma koje nisu članice EU podrže modernizaciju. Međutim, kompromis ne podrazumeva da države članice EU mogu automatski ostati deo ECT-a. Za to bi im i dalje bilo potrebno odobrenje EU. Ne pribavljanje ovog odobrenja zahtevalo bi njihovo povlačenje iz ugovora..

“Odluke koje se odnose na modernizaciju ECT-a biće predmet jednoglasne odluke. Ako glasanje bude uspešno, odluke o modernizaciji ECT-a će se smatrati "usvojenim" na Konferenciji Energetske povelje", navodi se u dokumentu.

Portparol belgijskog predsedništva pozdravio je predlog komisije o modernizaciji sporazuma i rekao za **Euronews** da će predsedništvo "pokušati da razbije ćorsokak u vezi sa ECT".

ECT je međunarodni sporazum, koji je na snazi od ranih 1990-ih, koji omogućava energetske kompanijama da tuže zemlje koje preduzimaju mere koje bi mogle naštetiti njihovim očekivanim profitima.

Savet EU bi trebalo da glasa o predlogu izlaska 7. marta, a parlament 11. marta.

Velika Britanija izlazi iz Ugovora o energetskej povelji

LONDON -- Britanska vlada saopštila je 20. februara da se povlači iz kontroverznog međunarodnog energetskeg sporazuma nakon što su napori na njegovoj modernizaciji završili u ćorsokaku, prenose **lokalni mediji**.

Taj potez Ujedinjenog Kraljevstva usledio je nakon sličnih najava Francuske, Nemačke i drugih zemalja Evropske unije o izlasku iz Ugovora o energetskej povelji (ECT), za koji kritičari kažu da ga industrija fosilnih goriva koristi da pravno ospori vlade zbog njihove klimatske politike.

Pojeftinjenje energije za britanska domaćinstva

LONDON - Očekuje se da će računi za električnu energiju i gas za britanska domaćinstva pasti u aprilu za skoro 300 funti godišnje prema novom limitu cena koji je nacionalni energetske regulator Ofgem **objavio** 24. februara.

Prema odluci regulatora, gornja granica cene pašće sa trenutne stope od 1.928 funti godišnje za tipično domaćinstvo za dva energenta na 1.656 funti od 1. aprila, prenosi portal Yahoo Finance..

To će biti najniža cena za dualni energetske račun u poslednje dve godine. Godine 2022. porastao je sa 1.215 funti godišnje u januaru na 1.877 funti u aprilu. U oktobru je ponovo porastao na 3.371 funtu.

Španija će imenovati novog energetskeg regulatora

MADRID - Španska vlada odobrila je 20. februara nacrt zakona kojim se razdvaja trenutni nadzornik tržišta, Nacionalna komisija za tržišta i konkurenciju CNMC, kako bi se stvorio novi energetske regulator, Nacionalna komisija za energiju, CNE.

CNE je već postojao pre više od jedne decenije, ali su, radi smanjenja troškova, sve njegove funkcije integrisane 2013. u sadašnje telo CNMC-a, koje je uključilo i druge funkcije kao što je opšti nadzor nad konkurencijom.

Međutim, CNE je ponovo uspostavljen da se fokusira na energiju samo zato što je energetske tranzicija Španije "zahtevala specijalizovanog regulatora i nadzornog čuvara", navodi se u saopštenju ministarstva energetike zemlje.

Nova vlast bi zadržala nadležnost za nadzor tržišta električne energije, ugljovodonika, prirodnog gasa, obnovljivog gasa i zelenog vodonika, izjavila je novinarima ministarka energetike Teresa Ribera. Takođe će se konsultovati o rešavanju bilo kakvih sporova između učesnika na tržištu, dodala je.

Nacrt zakona će sada proći proces javnih konsultacija, prije nego što bude predstavljen u parlamentu, rekao je Ribera, a prenosi **Montel**.

*Informacije objavljene u ovom Biltenu ne treba nužno tumačiti kao opredeljenje AERS prema temama kojima se bave
Selektovao i uredio Dušan Daković – dusan.dakovic@aers.rs*